

Nr 550.

Av herr **Bengtsson** i Kullen, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 122, angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m.*

I skrivelse den 3 maj 1933, nr 175, *angående avskaffande av det inom statens vattenfallsverk tillämpade tantiemsystemet*, hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte till särskild behandling upptaga 1928 års lönekommittés år 1930 avgivna förslag om ändring av de avlöningsbestämmelser, som gälla för överdirektören och kraftverksdirektörerna vid statens vattenfallsverk, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, som därav kunde föranledas.

Av behandlingen av denna fråga inom riksdagen framgår otvetydigt, att riksdagen väntade ett förslag till avlöningsbestämmelser, varigenom tantiemsystemet avskaffas. Kungl. Maj:t har emellertid i proposition nr 122 föreslagit, att nämnda system skall bibehållas för överdirektören och frågan tagas under förnyat övervägande rörande kraftverksdirektörerna i samband med en allmän lönereglering.

Av propositionen framgår (sid. 46) med avskräckande tydlighet, vart det rådande tantiemsystemet har lett. Medan överdirektörens löneförmåner, *frånsett dyrtidstillägg*, under år 1922 voro cirka 22,000 kr. — en i och för sig anmärkningsvärt hög avlöning för en tjänsteman, som icke innehar chefsbefattning — så ha samma avlöningsförmåner, således *utan* dyrtidstillägg, under år 1932 utgjort ej mindre än omkring 41,500 kronor! Det gällande men av 1933 års riksdag utdömda tantiemsystemet har således fört till det bakvända resultatet, att överdirektörens avlöningsförmåner överstiga hans chefs med cirka 11,500 kronor.

Det har visserligen sagts, att överdirektörens arbetsuppgifter äro synnerligen krävande. Det må dock sägas, att detta argument ej verkar allt för övertygande, när man erfar, att han har tillfälle och tid övrig för att inneha väl avlönade befattningar utom sin statstjänst. Jag vill fastslå, att dessa bisysslor äro av sådan beskaffenhet, att de inkräkta på den ordinarie arbetstid, för vilken redan en oskäligt hög avlöning utgår. *Såsom exempel* vill jag endast nämna, att överdirektören är ordförande i styrelsen för ett större industriföretag (L. M.) med en avlöning av 5,000 kronor årligen. Jag vill icke tro, att detta bolags styrelse sammanträder under nätterna utan på vanlig arbetstid.

I propositionen har Kungl. Maj:t refererat till yttrande av vattenfalls-
Bihang till riksdagens protokoll 1934. 4 saml. Nr 550.

styrelsen den 12 juni 1933 rörande riksdagens skrivelse i ämnet. I sitt yttrande säger vattenfallsstyrelsen, att den, på grund av sin ställning såsom konkurrent till de privata kraftföretagen, måste driva en kommersiell ackvissionsverksamhet, och att det för detta ändamål erfordras särskilda förmågor med höga avlöningar: »Det torde, såvitt styrelsen kunnat finna, icke vara möjligt att åstadkomma sådana avlöningar på annat sätt än genom bibehållande av tantiemsystemet». Det förefaller egendomligt, att vattenfallsstyrelsen icke hyser betänkligheter mot att framhålla sig och sina tjänstemän såsom stående i en särklass bland statens övriga verk och tjänstemän med anspråk på att till personlig vinning få utnyttja den starka ställning i konkurrensavseende, som ett statligt affärsverk onekligen äger. Inom andra affärsverk, vilkas verksamhet är fullt så betydelsefull som vattenfallsstyrelsens, har det numera ej ifrågasatts att ställa motsvarande tjänstebefattningar i en klass för sig. Vattenfallsstyrelsens fordringar förefalla så mycket mera obefogade som väl inga tjänstemän blivit så utsatta för klander och anmärkningar som just vattenfallsstyrelsens. Om det visar sig, att innehavaren av en eller annan av de nu ifrågavarande befattningarna inom statens vattenfallsverk befinnes vara olämplig för sin befattning, så ger ju det förhållandet, att befattningen är tillsatt genom förordnande, en säkerligen avsedd möjlighet att icke förnya förordnandet för dylik tjänsteman utan i stället förordna annan i hans ställe. På grund av upprepade inom riksdagen och annorledes framställda anmärkningar synes denna möjlighet till personutbyte redan tidigare bort utnyttjas.

I sitt förut nämnda yttrande säger vattenfallsstyrelsen vidare, att de nuvarande avlöningsgrunderna för överdirektören fastställdes av riksdagen år 1918, och att det då beräknades, att dennes totala avlöning skulle för år 1924 komma upp till cirka 29,500 kronor förutom dyrtidstillägg. Att en så pass exakt beräkning med resultat, att arvodet skulle med 500 kronor understiga chefens, kunde göras, förefaller vara konstruerat. Under alla omständigheter måste det väl anses uppenbart, att ett arvodesbelopp, som, oberoende av beräkningsgrunden, ansågs skäligt år 1918 under den värsta dyrtiden, numera ej står i rimlig proportion till de förmåner, som övriga statstjänstemän åtnjuta. Att vattenfallsstyrelsens nuvarande ledande tjänstemän, vilka tydligen dikterat styrelsens yttrande, anse sig själva outhärliga, synes mig icke utgöra anledning för statsmakterna att frångå riksdagens uttalade mening, att tantiemsystemet skall avskaffas. Under de senaste åren har tillkommit en omständighet, som ytterligare understryker kravet på en omedelbar ändring av avlöningssystemet, nämligen elektrifieringen av statens järnvägar. Det kan icke vara ett allmänt statsintresse, att vissa tjänstemän skola bereda sig personliga fördelar av att statens järnvägar se sig nödsakade att betala statens vattenfallsverk överpris för den elektriska kraften. Statens järnvägar äro nu vattenfallsstyrelsens största kund, och allt efter som järnvägs elektrifieringen utvidgas blir naturligtvis kraftbehovet större. Elektrifieringen genomföres på

grund av riksdagsbeslut och ej såsom en följd av den ackvisitionsverksamhet, som vattenfallsstyrelsen anser utgöra motiv för tantiemsystemets bibehållande. Att detta system i enlighet med riksdagens uttalade mening omedelbart bör avskaffas, är således tydligt.

I propositionen föreslås uppskov med tantiemsystemets avskaffande i avvaktan på ytterligare utredningar rörande de ifrågavarande befattningarnas placering i löneskalan. Vad överdirektörsbefattningen angår, så förefaller det, som om denna fråga ej erfordrar en förnyad omprövning. Befattningen medför ställning såsom chef för kraftverksbyrån. Innehavaren bör följaktligen åtnjuta samma löneförmåner som övriga byråchefer. Om förordnandet för den nuvarande innehavaren av denna befattning trots allt förnyas och han skulle komma att under 2 år erhålla lägre löneförmåner än sina närmaste underlydande, tills dessas löner blivit reducerade, så torde han fullt ut vara kompenserad genom att allt sedan år 1928 ha åtnjutit större lön än verkets chef.

Kraftverksdirektörerna inneha befattningar, vilka möjligen voro erforderliga mera omedelbart efter kraftverkens tillkomst för ackvisitionsverksamhet. De borde därför enligt min och många andras mening ha placerats såsom extra tjänstemän. Sedan kraftverken i stort sett blivit fullbelastade, torde dessa tjänstemän ej längre behövas, helst som särskilda driftechefer ombestyrta kraftverkens skötsel och distrikts- och andra ingenjörer ansvara för distributionen. Befattningarna såsom kraftverksdirektörer, vilka ej tillåtas ingå bindande avtal med kunderna, synas helt kunna indragas och tjänsteman från vattenfallsstyrelsen vid förekommande behov åläggas att föra de underhandlingar, som nu synas vara kraftverksdirektörernas enda uppgifter vid de äldre kraftverken. Att en överorganisation förekommer vid de lokala kraftverken — liksom inom styrelsen — är påtagligt vid jämförelse med privata kraftverk. Det synes lämpligt att i samband med tantiemsystemets avskaffande indraga just de tydligt överflödiga befattningar, vilkas innehavare för närvarande ha tantiem, då dessa befattningar tillkommit under förhållanden, som numera ej föreligga.

På grund av vad jag här anført får jag hemställa,

att riksdagen måtte med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 122, evad denna rör avlöningsförmåner för överdirektör vid statens vattenfallsverk, besluta,

att överdirektör vid statens vattenfallsverk i egenkap av chef för verkets kraftverksbyrå åtnjuter enahanda avlöningsförmåner som verkets övriga byråchefer samt

att kraftverksdirektör, intill dess dylik befattning kommer att indragas, upptages i närmast lägre lönegrad än byråchef.

Stockholm den 28 februari 1934.

Emil Bengtsson.

I motionens syfte instämma:

Gustav Johanson,
Hallagården.

Aron Gustafsson,
Lekåsa.

Osc. Werner,
Höjen.

Axel Hansson,
Rubbestad.